

NARODNI GOSPODAR

Glasilo Zadružne zveze v Ljubljani.

C. kr. pošne hranilnice štev. 64.846.

Telefon štev. 216.

Kr. ogrske hranilnice štev. 15.649.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krone na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krone na leto. — Posamezna št. 20 vin.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

P. n. članicam!

Podpisovanje VIII. avstrijskega vojnega posojila se prične 28. maja in zaključi 2. julija 1918. Natančnejše podatke obsega inserat.

Iz važnih razlogov pozivamo vse članice, da v svojem krogu nabrane prijave dopošljejo edino le Zvezi, ki nudi ravno take ugodnosti kakor vsako drugo podpisovalno mesto in gre poleg tega pri izvedbi subskripcij podpisovalcem v vsakem oziru na roko.

Glasovi o koncentraciji zadružništva.

V zadnjem času so prišla v javnost razna mnenja, kako in zakaj naj bi se izvedla koncentracija slovenskega, oziroma jugoslovanskega zadružništva. Za enkrat te glasove samo registriramo s pripombo, da tu izražene misli kažejo še veliko razliko v naziranju o obsegu in načinu ožje spojitve našega zadružništva.

I.

Pod naslovom „Za koncentracijo naših gospodarskih sil“ piše zadružni strokovnjak v 78. številki „Slov. Naroda“ z dne 6. aprila 1918 sledeče:

Veliki čas, v katerem živimo, nas je naučil misliti in delati drugače, nego smo mislili in delali pred vojno. Konsolidirali smo naše politično življenje, oziroma je konzolidacija v polnem teku, da tako izrabimo vse razpoložljive sile za naš narodni boj, preostaja pa nam poleg politične konzolidacije še obilo drugega važnega in nujnega dela.

Pripravljati se moramo na novo življenje ne le politično, temveč tudi gospodarsko. To spoznanje je danes splošno in posledica ste dve načeli, ki ju priznava sedaj menda že vsak resnično, narodno in trezno misleč človek. Prvo je, naše narodno gospodarstvo mora ven iz strankarske politike, drugo je: naša gospodarska moč se mora zbrati in organizirati.

Ti dve načeli veljate predvsem za naše najbolj pereče gospodarsko vprašanje, za naše združništvo.

V dobi strastnih domačih političnih bojov so rastle zadruge iz tal kakor gobe po dežju. Vsaka stranka je hitela, ne meneč se za posledice, ki bi iz tega nastale za celokupni narod, imeti čim močnejšo in vdanejšo združno organizacijo, katera bi naj tvorila strankino blagajno. V istem kraju, v isti vasi se je ustanavljalo po dve in več zadrug z istim statutarnim namenom in istim delokrogom. Kar je ena zadruga ustvarjala, to je potem druga razdirala!

Hitro so se pokazale slabe strani takega gospodarstva. Konkurenca v tako mlademu združništvu kot je slovensko, se ni obnesla, ker ni bila solidna. Zadruge se niso spopolnjevale, temveč skušale druga drugo ugonobiti. Smotrenega gospodarskega dela ni bilo! Lahkomišljeno kreditiranje imelo je v prvi vrsti namen pridobiti zadrugi kolikor več članov, katere bi potem organizacija zamogla v političnem boju postaviti na plan za svoje politične namene. V prvi vrsti je bilo temu boju namenjeno denarno združništvo.

Že par let pred vojno prišle so „Zveze“ do prepričanja, da tako ne more iti naprej. Nove ustanovitve, kjer to ni bilo res potrebno, so se popolnoma opustile. Delo „Zvez“ je postajalo bolj smotreno, in njihovi organi so se resno oprijeli posla za konsolidiranje razmer pri zadrugah.

Slabe in bridke izkušnje dovedle so do prepričanja, da narodno premoženje ne more biti več v igračo poedinim političnim strankam. Posamezni gospodarski polomi so to jasno osvetili. Na srečo žrtve še niso bile prevelike. Kar se je radi združništva utrpelo na narodnem premoženju, še ni naša največja gospodarska izguba!

Sicer, kar je bilo — je bilo! Danes moramo računati z dejstvi kot so. Mi Slovenci imamo zadrug vseh vrst; imamo zaenkrat dovolj denarnih in gospodarskih, imamo zelo dobro fondiranih in slabih in imamo pol tucata „Zvez“ ki upravljajo in nadzorujejo te zadruge. Razumljivo je, da vsaka „Zveza“ upravlja in nadzoruje svoje članice po svojem lastnem receptu v okviru zakona in da še vedno ni ne skupnega in še manj sporazumnega združnega poslovanja.

Dalekovidni naši narodni gospodarji so že davno spoznali, da je skrajni čas za koncentracijo združne organizacije. V tistem hipu, ko priznavamo, da naše združništvo ne sme biti strankarsko sredstvo, temveč, da je skupna narodna stvar, odpade glavna ovira za njega definitivno konsolidacijo in koncentracijo. Pokojni dr. Krek, kateremu je bilo združništvo del njegovega „jaz“, se je baval že s konkretnimi načrti in njegova ideja, da naj postane združeno jugoslovansko združništvo mogočna naša gospodarska organizacija, je gotovo eden najdragocenejših delov njegove oporoke.

Kot prvi korak pride v poštev koncentracija našega denarnega združništva. Organiziranih denarnih zadrug na Slolenskem je okoli sedemsto. Premoženje, katero te zadruge upravljajo, presega več sto milijonov, a vendar do danes to združništvo ni prišlo do one gospodarske veljave, katera mu pripada po njega finančni moči.

Zakaj ne? Predvsem za to, ker so bile posamezne Zveze le politične ekspoziture poedinih strank. Tako se je zgodilo, da so Zveze nekatere posojilnice zapeljale v dolgove, da so pa tem potom tudi same prišle v finančne težkoče. Vedna borba za tekoča denarna sredstva v samih centralah ni dovolila zadostnega razmaha v pravem združnem delu, kakor tudi ne pravega pregleda o resnični moči poedinih Zvez. Le finančno neodvisno združništvo pa se more nemoteno razvijati in biti v resnično korist svojim članom.

Da bi denarno združništvo v celoti zamoglo izpolnjevati svoj namen, je nameraval pokojni dr. Krek pridobiti vse obstoječe Zveze za skupno delo.

Vse obstoječe Zveze bi se naj združile v eno skupno zvezo. Delokrog poedinih Zvez ostal bi nedotaknjen in bi organizatorično vsaka poedina Zveza pri svojih članicah nadalje delovala. Z združitvijo bi se doseglo, da bi to delo postalo enotno in da bi se še obstoječe politične razmere ublažile, t. j. iz združništva odstranile. Pri skupni Zvezi bi poedine Zveze bile v odboru zastopane po proporeu, t. j. po številu in moči svojih članic. Tako združeno združništvo bi potem reprezentiralo resnično finančno moč kmetskega prebivalstva in dežele.

A ker je praksa do sedaj pokazala, da je organizatorično delo Zvez ovirano, ako so Zveze tudi denarne centrale, bi bilo treba osnovati posebno denarno centralo. Razumljivo je, da bi se v tej denarni centrali stekal ves združni razpoložljivi kapital. Združeno združništvo bi moralo v naprej imeti direkten stik z denarnim trgom ter po svoji moči priti tudi tam do primerne veljave. Dosedanje poslovanje, združništva z bankami ni posebno dobro vplivalo na notranji razvoj organizacij. Banke so pač spekulativna podjetja s kapitalističnimi nameni in so tudi združništvo smatrale le za klienta. Tudi za združništvo — v celoti — nikakor ni ugodno, da se en del poslužuje ene banke, drugi druge itd. Ako torej hočemo, da v združništvu naloženi kapital resnično služi svojemu namenu, mora biti centraliziran; a ako hočemo, da se združna denarna moč uveljavi in da združništvo pride tudi direktno do denarnega trga, si mora ustanoviti lastno združno banko.

Z osnovanjem Združne banke, s centraliziranjem združništva na polju organizacije postavilo bi se združništvo z enim mahom na popolnoma solidno podlago in v kratkem času bi bilo možno ozdraviti še obstoječe hibe in grehe s primerno malimi žrtvami.

Možje, ki imajo zmisel za združno-organizatorično delo, bi načelovali Zvezi, možje združnega mišljenja in trgovskih sposobnosti pa združni banki.

In končno preko koncentracije slovenskega združništva do koncentracije jugoslovanskega združništva! Čim bi bil dosežen ta cilj, bi nobena sovražna sila ne mogla streti naše gospodarske moči.

Ta program je gotovo ogromen. Vse jugoslovansko združništvo denarno in organizatorično ena celota! Toda kdor ima le nekaj vpogleda v združništvo in se zaveda njega pomena, ta mora priznati, da je izvedba tega programa potrebna! To bi bila ena glavnih nalog Narodnega sveta, eden glavnih predpogojev naše narodne osamosvojitve.

II.

V „Zadrukarju“, glasilu Zadružnog Saveza v Splitu, piše znani dalmatinski zadružni delavec dr. Jos. Bernaldi o tem vprašanju med drugimi sledeče:

„Pokrajinske zveze niso mogle popolnoma zadostiti svoji svrhi. Velika je bila naloga zadrukarjev, zato je bilo treba velikih sil, moralnih in materialnih, da si izkrčijo široko pot v razvijanju svojega programa. Zato so šle Zveze za tem, da se tudi one zopet združijo v Splošno Zvezo. In tako so vznikle po vseh naprednih evropskih državah Splošne Zveze za vsako državo posebej. Taka močna organizacija združništva je imponirala mogotcem in prisilila vlade, da delajo postave v prilog malega obrtnika in malega posestnika. Doseglo se je mnogo, a ne vse. Težave na potu so velike. Združeni kapitalizem je vsemogočen. Da se oslabi njegova moč, treba je iti dalje v zbiranju sil. Kakor je kapitalizem postal mednarodni činitelj, tako se hoče tudi združništvo koalirati, stvarjati mednarodne zveze. Pri vseh narodih morajo buditi smisel združništva, širiti ga med prebivalstvo z ustno in pismeno propagando . . .

Faze, katere je združništvo preživelo pri drugih narodih, je prehodilo tudi pri nas. Pred dvajsetimi leti¹ so se pri nas pričele snovati posamezne zadruge. Imele so namen, dati kmetu in malemu obrtniku primeren in cenen kredit ter zbirati denar, ki je ležal neploden v privatnih skrinjah ali pri raznih bankah. Trebalo je dolgo, predno so se naše zadruge organizirale, neprilik in težav je bilo polno na raznih straneh, a vse smo premagali in pred 10 leti se je osnoval Zadružni Savez. Delali in napredovali smo. A nismo se pri tem ustavili. Pridružili smo se Splošni Zvezi na Dunaju, da lažje in uspešnejše izvajamo svoja načela. Pomagalo nam je mnogo in pomaga nam še danes, ker — kakor ima vsaka pokrajina svojo zvezo — tako so zopet vse združene v Splošni Zvezi, kar je vsem velika pomoč.

Vse je dobro, a za nas južne Slované ni dovolj. Uvidevamo važnost drugega ožjega združenja sil: v edinstvu združništva Slovanov na jugu.

K temu edinstvu nas poziva sorodnost interesov. Živeči na jugu države, pod enakim podnebjem in v enakih gospodarskih razmerah, čutimo potrebo, da s skupnimi in enakimi naporimi odstranimo vse, kar škodi napredku združništva, ter s tem pospešimo izboljšanje — moralno in materialno — našega naroda.

Na združenje sil nas navaja že narodno edinstvo samo, ker ima združništvo brezdvomno velik cilj: napredek človeštva; a v prvi vrsti hoče pomoči svojemu narodu.

Kliče nas k temu tudi neenako razvito združništvo in neenako pojmovanje istega v poedinah naših pokrajinah. S skupnim delom in trudom bi se dalo

¹) Pisec govori tu o razmerah v Dalmaciji. (Op. ur.)

mного popraviti in storiti. S postavami v Avstriji se je šlo na roke združništvu, in bilo bi še bolje, da niso vojne razmere tudi v tem oziru marsičesa zadržale. Trebalo bi v prvi vrsti delati na to, da so zakoni v združništvu najprej enolični v enem narodu.

Že na glavni skupščini Zadrúžnega Saveza l. 1909 v Zadru je bil sprejet predlog, „da je neobhodno potrebno, združiti vse jugoslovansko združništvó — v kakoršnikoli obliki — v eno kompaktno in impozantno celoto, prepuščajoč posameznim pokrajinam avtonomijo glede organizacije in revizije.“

Prišla je doba združenja. Javnost se bavi z našim konsolidiranjem in zbiranjem gospodarskih sil vsake vrste. Prihajajo predlogi in protipredlogi. Dozdaj se ni ustvarilo še nič in se ne bo tako lahko, ker je mnogo zaprek splošnega in individualnega značaja. V združništvu bi to šlo mnogo lažje, in bi tudi bilo večje važnosti za naš narod, ker združništvó ne predstavlja samo ekonomske sile naroda, ampak tudi njegovo moralno moč.

Za nas bi bilo za zdaj dovolj, če bi vsaka zveza imenovala enega ali dva odposlanca, ki bi se sestajali v Zagrebu ali kjerkoli v katerem drugem glavnem sedežu združništva, da se razgovore o teh stvareh. Kaj bi vzniklo iz te izmenjave misli, je težko reči. Iz zmenjave misli se krešejo iskre inicijative in dela. Mali trimesečni buletin bi dajal kratek pregled zadrúžnega dela nas južnih Slovanov.“

V nadaljevanju članka v 3. šte. „Zadrugarja“ predlaga dr. Bervaldi, naj bi se koncentracija jugoslovanskega združništva izvršila po načinu mednarodne zveze kmetijskih zadrug. Pri velikih narodih so razne vrste zadrug organizirane v posebnih zvezah (Rajfajzenovke, Schultze-Delitschevke, konzumne zadruge). Pri nas kot malem narodu na tako cepljenje ni misliti, ampak le na enotno zvezo, v kateri bi bili za posamezne panoge razni odseki.

Poglejmo nekoliko v pravila mednarodne zveze. Njen cilj je:

1. napredovanje in zastopanje interesov združništva;
2. doseči čim ožjo zvezo med zvezami posameznih držav;
3. zbirati, urejevati in izdajati podatke o združni postavodaji, organizaciji in uspehu združništva v posameznih deželah;
4. objavljati in iskoriščati izkušnje, dobljene v drugih državah v področju združništva;

5. zbirati, proučevati ter urediti publikacije in statistične podatke o stanju in rezultatih zadrúžnega dela, v kolikor služijo ti podatki za uvedbo čim večje enotnosti v združni statistiki;

6. razvijati organizacijo združništva ter podpirati širjenje združništva v deželah, kjer ga še ni ali se šele pojavlja.

„Vse“ — pravi dr. Bervaldi — „kar sem navedel iz pravil mednarodne zveze, lahko doslovno služi kot cilj naši jugoslovanski Zvezi. Tudi našim pokrajinskim zvezam je potreben ožji medsebojni odnošaj, tudi pri nas je treba enotne statistike, enotnih postav, nad vse pa izmenjave vsega onega, kar imajo posamezne zveze ali posamezne zadruge dobrega in koristnega. Danes vemo tako malo drug o drugem, da je naravnost neverjetno. Komaj nam je znana površina, ta pa je

prilичno v vseh deželah enaka. Ali notranja uredba, oni duh, ki veje v združništvu in daje vsakemu delu življenje, je slabo poznan. Tu bi morali pronikniti globlje, bolje se upoznati in s plemenito tekmo poskušati, kdo bo narodu več in bolj koristil.“

Po pravilih Zveze so pravice in dolžnosti članic sledeče: okoristiti se z vsemi društvenimi inštitucijami, iskati pomoč in nasvet v društveni upravi, glasovati na občnih zborih, na drugi strani pa podpirati Zvezo, prispevati za stroške Zveze itd.

Da ne morejo posamezne Zveze drugih majorizirati, so določeni letni prispevki v mejah 100—1000 mark. Vsakih 100 mark ima pravico do enega glasu na občnem zboru.

„Tak statut“ — pravi dr. Bervaldi — „bi lahko doslovno veljal za jugoslovansko splošno zvezo zadrug. Bil bi temelj našega skupnega dela in izmenjavanja misli. Če bi tekom časa uvideli potrebo kake spremembe, bi se lahko izvedla. Glavno je, da se ljudje sestanejo, potem gre vse drugo za drugim, delo se razvija samo od sebe.“

Torej: dosedanje združne zveze na slovenskem jugu ostanejo v dosedanjih oblikah in dosedanjem obsegu, koncentrirajo pa se v zmislu zgornjih načel v splošno jugoslovansko zvezo.

III.

V št. 5. z dne 15. maja pristavlja celjska „Zadruga“ dr. Bervaldijevim izvajanjem:

In tu bo umestno, ako ponovimo, kar je predsednik Zadrugne Zveze v Celju g. dr. Anton Božič v svoji l. 1916 izdani knjižici „Združno delo med vojno in po vojni“ pisal glede tega vprašanja. Na str. 38 in 39 pravi:

„Mnogi žele, naj prinese vojna na jugu na polju združništva novo orientacijo. Predlaga se, naj se vse zveze na jugu združijo v eno zvezo, ki naj kot mogočna organizacija pripomore gospodarskemu življenju do ozdravljenja, napredka, do uspešnega, velikopoteznega dela.“

To stremljenje ni novo. Že leta sèm se je iskalo pota, ki naj dovedejo do enotnosti. Uspeh je bil dosedaj negativen. Nasprotno, cepljenje se je nadaljevalo. Danes moramo pritrditi realistom, ki trdijo, da smo od združenja bolj oddaljeni kakor kedaj poprej. Je pa to nesreča? Po mojem mnenju ne. One enotnosti, kakor si jo predstavljajo idealisti, za trajno doseči itak ni mogoče. To so nam pokazala enaka stremljenja na Nemškem, kjer se trajnega združenja ni dalo doseči niti pri združnih zvezah istega sistema, akoravno tam politika ni imela tolikšne besede, kakor po nekod pri nas. Vse se pač ne da spraviti pod en klobuk.

Nekaj pa se mi zdi dosegljivo. Namreč, da se združijo sorodne zveze in da se ustvari med združnimi zvezami na jugu sporazumljenje v vseh združništva se tikajočih splošnih zadevah. Slednje se lahko izvrši potem „prostega odbora“, v katerega pošlejo zveze svoje zastopnike v to svrho, da se postopanje v vseh važnih združnih vprašanjih uredi po enotnih, za vse v odboru zastopane zveze

obveznih načelih. Pri tem sledimo nemškim zvezam, ki so si ustvarile takozvani: „freier Ausschuss“.

Iz tega prostega združenja, pri katerem obdrži vsaka zveza svojo popolno samostojnost in neodvisnost, se lahko sčasoma, ako bodo ustvarjeni vsi predpogoji in bodo razne obstoječe ali domišljene zapreke odstranjene, rodi enotna združna organizacija vsega združništva na jugu, ali pa se lahko izcimi ločitev po strokovnem načelu: tukaj zveza kmetijskih zadrug Rajfajznovega sistema, tam zveza za zadruge mešanega in Schultze-Delitzschevega sistema ter za druge temu ustroju sorodne zadruge, tam zopet konsumna društva s kako mogočno osrednjo nakupovalno centralo.“

Slabi finančni nasveti.

Državni dolgovi naraščajo čimdalje bolj in v taki meri, da nehote silijo k premišljevanju, kako jih vsaj deloma znižati. Povsem naravno je torej, da se pogosto pojavljajo načrti, kako naj bi si država olajšala hudo breme, ki ji jemlje vedno bolj gospodarsko in finančno prostost. Med temi načrti pa ne manjka takih, ki bi bili iz gospodarskega, socialnega in finančnega stališča naravnost škodljivi, ako bi se uresničili. Vendar pa je treba tudi o onih razpravljati, da se spozna nevarnost, ki tiči v takih poizkusih.

Ni dolgo tega, ko je nek „strokovnjak“ stopil pred javnost s predlogom, naj se sedanja denarna enota izpremeni tako, da bi se moglo s plačilom ene krone uničiti večji dolg. Nova denarna enota, ki bi jo bilo še le uvesti, naj bi dobila drugo ime, in s 100 takih novih enot bi se mogli plačati dolgovi v znesku 150 K. Z drugimi besedami povedano: Sedanja kronska veljava naj bi se znižala za eno tretjino, po tem potu bi se dalo doseči, da bi se „odplačala“ kar na mah tretjina državnih dolgov in vsaka oddaja premoženja bi bila potem nepotrebna. Tako bi se dale državne finance jako enostavno sanirati.

Ta načrt ne obsega prav nič originalnega. Kakor dokazuje zgodovina denarstva, so ga že večkrat praktično izvajali, vselej pa brez uspeha. S takimi predlogi se kvečjemu razširja med občinstvom nezaupanje do državnega kredita in bojazen, da bi moglo priti zopet do podobnih ukrepov, kakor pred sto leti. Ti časi so sicer že daleč za nami, vendar še niso popolnoma pozabljeni. Kdor stopa torej na plan s takimi predlogi, kakor je zgoraj omenjeni, si mora biti na jasnem, da vzbuja s tem vznemirjenje med občinstvom, ne samo med priprostim ljudstvom, ampak tudi med izobraženimi sloji.

Predlog o znižanju sedanje veljave hoče doseči, da bi ne bilo treba uvesti oddaje premoženja, oziroma da bi se dalo izogniti se težavam, ki so združene z oddajo premoženja.

Nasproti temu je treba pomisliti, da je premoženjski davek socialnega značaja, ker bodo oni, ki nimajo nič premoženja popolnoma prosti, oziroma se bo prizanašalo malemu premoženju, dočim bodo vsled progresije prizadeta velika

premoženja v rastoči meri. Čimveč ima kdo premoženja, tem več odstotkov ga bo moral odstopiti. Izpremembra denarne enote pa bi z enako ostrino zadela najmanjše in največje terjatve. Revež, ki ima v hranilnici morda 500 K, bi ravno tako izgubil svojo tretjino, kakor večkratni milijonar, a bil bi neprimerno hujše udarjen.

Še bolj pa je upoštevati sledečo okolnost: Izpremembra denarne enote bi prizanesla vsemu takemu premoženju, ki ne obstoji v terjatvah; ne samo to, nekatere bi celo močno obogatila. Tovarnar, ki ima na svojih poslopih dolg, bi bil kar naenkrat dolžan celo tretjino manj, dočim bi se vrednost njegovega imetja nič ne spremenila.

Krivičnost takega ukrepa pa bi segala še dalje. Z izpremembro denarne enote bi se izpremenila tudi vsaka pogodba do plače in do drugih trajnih dajatev. Delavec in uradnik bi dobila za tretjino manjšo plačo, ravno tako oni, ki vlečejo starostno rento. Res, da bi se to ne dalo povsod enako izvesti; prizadeti bi se več ali manj branili in deloma tudi obranili; delavci bi si znali z ustavitvijo dela kmalu pripomoči do prejšnje plače, če bi razmere na delovnem trgu le količkaj dopuščale; pri uradnikih bi šlo pa že težje; zavarovanci in oni, ki uživajo rento, pa bi si sploh ne mogli nič pomagati. Socialna škoda, ki jo povzroča druginja, bi se še povečala. Korist bi imeli naravno zopet tisti, ki imajo blago: v slučaju, da bi bili tudi oni prizadeti, bi si kaj hitro pomagali s tem, da bi povišali cene; v kolikor pa imajo kake dolgove za blago napram dobaviteljem ali kake pogodbene obveznosti, bi bili pa celo naravnost na boljšem, ker bi se iznebili tretjine svojih dolgov. To je eden izmed glavnih vzrokov, zakaj se je ponesrečila vsake taka razdolževalna akcija na Francoskem za časa znanih asignatov, v Avstriji med Napoleonevimi vojskami in po njih. Treba pa je bilo, da so to akcijo večkrat ponovili, dokler se niso prepričali, da tako sredstvo ne vodi do cilja.

Brezuspešna, da, škodljiva bi bila opisana razdolžitve tudi za državno upravo. Če bi se znižala denarna enota, bi se s tem vsaj za enkrat znižali tudi državni dohodki iz davkov, tarifov, carine itd. Kolikor so državni izdatki pokriti z davčnimi dohodki, bi bila torej posledica ta, da bi se razmerje nič ne izpremenilo. Res, da bi se dalo opisanemu upadku državnih dohodkov izogniti se na ta način, da bi se istočasno zvišali za eno tretjino davki, tarife, pristojbine itd.; ali s tem bi bil dan vzgled vsem onim, ki bi imeli možnost, odtegniti se prizadeti jim škodi, da bi storili isto. Toda to bi se morda še kako preneslo.

Veliko večjega pomena bi bilo tako, skoraj samomorilsko početje z ozirom na oškodovanje kredita, ki bi ga utrpela država. Saj bo država potrebovala kredita v obilni meri tudi še po vojski in vkljub taki razdolžitvi. Kdo pa bi hotel posoditi še kaj državi, ki bi z eno samo potezo peresa pokazala, da smatra za dovoljeno, samovoljno znižati svoje dolgove kar za tretjino? Finančne težave držav, ki so si kaj takega dovolile, so bile še vselej kasneje večje nego preje. Če so v začetkih kreditnega gospodarstva take načrte smatrali za rešilno sredstvo, jih pri današnjem, tako razvitem kreditnem gospodarstvu vendar ne bo nihče smatral za dopustne, izvedljive, umestne in potrebne. Kako strašno, neozdravljivo zmedo bi tak ukrep

zanesel med vse premoženjske razmere! Premoženjski davek bi se plačal od čistega premoženja, izprememba denarne enote pa učinkuje samo na dolgove, oziroma terjatve. Kdo bi še hotel svoje prihranke zaupati posojilnici, hranilnici, banki, ko je enkrat občutil, da se mu sme od njegove naložbe odtrgati cela tretjina? Stem bi se le doseglo, da bi se še bolj kakor doslej krepilo stremljenje, nalagati premoženje v blagovnih zalogah in produkcijskih sredstvih. Ves naš kreditni sistem bi bil zadet v sree, ravno tako vse zadruginištvo in druge gospodarske združbe. Tudi napram tujini bi se dal doseči trenutni uspeh le pri onih tujezemskih terjativah, ki se glase na kronsko veljavo; seveda pa bi se s tem država izključila od vsega nadaljnjega kredita; pri onih terjativah, ki se glase na tujezemske valute, bi se pa na ta način razdolžitve sploh ne dal uporabiti. Tujezemski dolgovi države in privatnikov bi se v tem slučaju nič ne znižali. Kdor pa ima od tujih dolžnikov terjatve v kronski veljavi, oziroma je dolžan tujini, kakor n. pr. naša uvozna trgovina, ta bi bil ruiniran, kajti od tujih dolžnikov bi dobil tretjino manj, nasprotno pa bi moral tujem upniku plačati ves dolg.

Z izpremembo sedanje denarne veljave se tudi ne da doseči zboljšanje valute. Menični kurzi so bistveno odvisni od izmenjave blaga z inozemstvom in od kredita, ki ga uživamo. Ravno naš kredit pa bi tak ukrep izpodkopal doma in v tujini in bi pustili za seboj le gospodarske razvaline.

Razglas.

Podpisana Hranilnica in posojilnica pri Sv. Bolfenku na Kogu razglašča, da bode od 1. julija 1918 naprej obrestovala hranilne vloge

po $3\frac{1}{2}\%$.

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, v primernem roku, ki pa mora prej poteči nego stopi ta sprememba v veljavo, svoje vloge dvigniti.

Hranilnica in posojilnica pri sv. Bolfenku na Kogu,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga naznani, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. julija 1918 dalje

po $3\frac{1}{2}\%$.

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Kmečka hranilnica in posojilnica v Sv. Tomažu pri Ormožu,
registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Vabilo na izredni občni zbor
Zadružne zveze v Ljubljani,

registrovane zadruge z omejeno zavezo, ki se vrši v torek, 2. julija 1918 ob 10. uri dopoldne v posvetovalnici Zadružne zveze, Dunajska cesta 38, II. nadstr.

Dnevni red:

1. Pristop Zadružne zveze k »Centralni banki za obnovitev Primorske, družbi z omejeno zavezo v Ljubljani«.
2. Slučajnosti.

Ljubljana, 10. junija 1918.

Dr. Anton Korošec,
predsednik.

Evgen Legat,
nač. ravnatelj.

Vabilo na redni občni zbor
Živinorejske zadruge v Cerkljah, pri Kranju,

registrovane zadruge z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 30. junija 1918, ob pol 5. uri popoldne v Ljudskem domu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
**Hranilnice in posojilnice pri D. M.
v Polju,**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 7. julija 1918, ob 8. uri
dopoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Sprememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice na Kostanjah,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. junija 1918, ob 3. uri
popoldne v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje rač. zaključka za l. 1917.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Čitanje revizijskega poročila.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
**Prve kranj. mizarske zadruge v Št. Vidu
nad Ljubljano,**

registrirane zadruge z omejeno zavezo v likvidaciji,

ki se bo vršil dne 9. junija 1918, ob 4. uri
popoldne v Vižmarjih pri Novaku.

Dnevni red:

1. Poročilo likvidatorjev.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
**Kmetijskega društva za občino Stara
Loka v Virmažah,**

registrirana zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 23. junija 1918,
ob pol 5. uri popoldne v kaplaniji v Stari
Loki.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice na Češnjici,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. junija 1918, ob 5. uri
popoldne v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
**Kmečke hranilnice in posojilnice v
Konjicah,**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 30. junija 1918, ob 4. uri
popoldne v posojilniških prostorih v Konjicah.

Dnevni red:

1. Poročilo o izvršeni reviziji.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
5. Posvetovanje glede § 26. pravil.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Izlakah,

registrirane zadruge z omejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo dne 16. junija 1918, ob pol 9. uri dopoldne v mlekarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Razni predlogi in nasveti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Poljčanah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo 30. junija 1918, ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Slovenskega delavskega stavbinskega društva v Ljubljani,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 12. junija 1918 ob 3. uri popoldne v pisarni Prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Razne društvene zadeve, prodaja sveta in slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 2. junija 1918, ob 3. uri popoldne v prostorih društvenega doma.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1917.
5. Čitanje poročila zadnje revizije.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Sodarske zadruge za selško dolino na Češnjici,

registrirane zadruge z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 23. junija 1918, ob 3. uri popoldne v zadrušnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice pri Sv. Tomažu pri Ormožu,

registrirana zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 30. junija 1918 ob 4. uri popoldne v posojilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se ob pol 5. uri popoldne na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sodražici,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 16. junija 1918, ob 3. uri
popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Prememba pravil.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke mlekarne v Cerkljah pri Kranju,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 30. junija 1918, ob 4. uri
popoldne v Ljudskem domu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zad. obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
6. Sprememba pravil.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Veliki Nedelji,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 30. junija 1918, ob 4. uri
popoldan v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**1. kranjske tovarne mineralnih vodá
sodavice in brezalkoholnih pijač,**
registrirana zadruga z omejenim poroštvom
v Ljubljani,

ki se vrši dne 18. junija 1918, ob 2. uri popoldne v zadrugni pisrni, Slomškova ulica 27.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika.
2. Poročilo o poslovanju.
3. Revizijsko poročilo.
4. Odobritev računskega zaključka.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitev načelstva in namestnikov.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

**Kmečke hranilnice in posojilnice v
Gornjemgradu,**
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 23. junija 1918, ob 3. uri
popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Elektro-strojne zadruge v Sorci,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 23. junija 1918, popoldne
ob 3. uri v stari šoli.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
4. Slučajnosti.